

CHRYSĆCIJANSKAJA DUMKA

Hod VIII

Wilnia, Lipień 1935 h.

Nr 7 (109)

Dep. 63

Дзяржаўная
бібліятэка СССР
Імя У. І. Леніна

1. Z nahody českaha Katalickaha Kanhresu. 2. Božaje Słowa na VI niadzielu pa Sio musie. 3. Da bielaruskaha narodu. 4. Światyja. 5. Budź zaŭsiody ŭ nas. 6. Bielaru- sy ŭ światle praŭdy 7. Listy ŭ Redakcyju. 8. Z relihijna-hramadzkaha žyćcia. 9. Listy z wioski. 10. Adusiul i ab usim. 11. Paštowaja skrynka. 12. Kutok žartaŭ.

Biblijateka „Chryścijanskaj Dumki“.

1. Boh (filozofičny narys) — Dr. M. A.	30
2. Z historyi apolohietyki chryścijanskaj — Ks. dr. J. Rešeć	1.00
3. Zło i lakarstwa na jaho — Prof. dr. J. Tarasewič	30
4. Jak Kaziuk sabraŭsia da spowiedzi — W. A.	50
5. Ružaniec Najświac. Dziewy Maryi — I. S.	30
6. Światy Izidar Chlebarob — Ks. P. Tatarynowič	30
7. Ziarniatki z rodnaje junackaje niwy — P. Z.	20
8. Čaławiek — Dr. M. A.	25
9. Kaziukowaje žanimstwa — W. A.	50
10. Pieśni žalby (nabožnaje razwažańnie muki i śmierci Zbaŭcy našaha Jezusa Chrystusa) — J. B.	20
11. Rodnaja mowa ŭ światyniach — Ks. A. Stankiewič	1 50
12. Jak Hanula zbirałasja ŭ Arhientynu — W. A. (uwieś nakład razyšoŭsia).	25
13. Daroha Kryža — J. Bylina	30
14. Światy Rym — K. N.	50
15. Kupalle — Piotr Zaduma	50
16. Kazimier Swajak (narysy ab jahonaj ideolohii) — Ad. Stankiewič	50
17. Dzieja majej myśli, serca i woli — K. Swajak	50
18. Betlejka — W. A.	30
19. Usio ŭ miłasći — D. Anisko	50
20. 31-ŭ Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres — Dr. K. N.	50
21. Dla čyho dobra? — D. Anisko	10
22. Śledam za Chrystusam — T. Kempijski	2 00
23. Ślacham dziwaŭ i ŭražańniaŭ — Ks. P. Tatarynowič	50

Zakazy spaŭniajucca chutka i akuratna: pa atrymańni ŭsiej wartaści kniżki, abo nakładnoj płaťaj (za pobranie) pa atrymańni treciej častki wartaści zakazu.

Dla kniħarniaŭ i dla tych, chto wypisuje niamienš jak na 10 zał., dajecca skidka.
Hałoŭny skład: Kniħarnia „PAHONIA“, Zawalnaja 1—1, Wilnia.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA“ KAŠTUJE:

na hod . . . 3 zał.
na paŭhodu 1.50
na 3 mies. 0,75
na 1 „ 0,25
Zahranicu 6 zał. u hod.

ABWIESTKI ŽMIAŠČAJUCCA
tolki na apošniaj bačynie i kaštujuc:
celaja bačyna 20 zał., 1/2 bačyny
10 zał., 1/4 bačyny 5 zał., 1/8 ba-
čyny 2.50 zł.

Asobny numar kaštuye 25 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica Zawalnaja Nr. 1—2
(Wilno, ul. Zawalna 1—2).

Redakcyja adčyniena ad 8—4.

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKI KATALICKI ČASAPIS.

WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VIII.

Wilnia, Lipień 1935 h.

Nr. 7 (109)

Znähody českäha Kalickäha Kanhresu

Česki narod pokul dajšoū da swajej sučasnej palityčnej niezaležnaści, musiū prajści ciažkiju kryžowuju darohu. U staradaūnaści žyū jon swaim samastojnym žyćciom. Chutka adnak pryjšli zawajawaŋni. Za časou Karala Wialikaha čechi byli užo pad panawaŋniem frankau, pašla apynulisia ũ dziaŕžawie wialikamaraŭskaj, a ũrešcie ũ X st, znajšlisia pad uładaj niamieckaj u tak zwanaj rymaska-niamieckaj dziaŕžawie. Čechi adnak zaŭsiody imknulisia da niezaležnaści. U XIV st. zdabyli swabodu, ale nia poūnuju: jany nijak užo nie mahli całkom pazbycca niamieckaha ũ siabie panawaŋnia. U XVI st. uwieš kraj česki pierajšoū pad panawaŋnie niamieckaj Aŭstryi. I ciapier Čechija zaŭziata barołasia za swaju samastojnaść. Adnak, pabitaja pad Bielaŭ Haroj u 1620 h., stałasia ũrešcie zwyčajnaj aŭstryjackaj prawincyjaj. Nastupiū takim čynam poūny zaniepad českaha narodu. Niemcy biezahladna jaho kryūdzili, dzie tolki mahli. Jany ũsiudy ũ Čechii zawiali niamieckuju mowu i niamieckija škoły, a českija ziemlirazdawali niamieckim kalanistam.

Duža tak-ža ciažkoje było pałażeńnie čechaŭ i ŭ žyćci relihijnym. Chryścijanstwa pryniašli čecham sławianskija apostały światyja Kyryla i Miafod u sławianskim abradzie. Adnak niemcy abrad hety i mowu wycisnuli i nakinuli łacinski. Było-b heta jašče ničoha, kab nia toje, što jany aprača abradu nakidali čecham niamieckuju mowu i niemčyli ich. Było tam tak, što toj byŭ uwažany za katalika, čto pry- maŭ niamieckuju mowu, bo ŭłada kaścielnaja— biskupy i ahułam duchawienstwa było wykluč- na niamieckaje. I na hruncie relihijnym čechi baranilisia ad niemcaŭ, jak mahli, adnak jak słabiejšyja musili ŭstupać.

Wyniki takoha pałažeńnia českaŭ katalictwa byli tyja, što čechi ŭžo ŭ XV st. pačali adsowacca z Katalickaha Kaścioła, jak žniemčanaha i sabie čužoŭ i pačali harnucca da heretyka Husa, jak i miż inšym wystupaŭ u abaronie českaj mowy i narodnaści. Ruch hety prybraŭ urešcie masawyja formy, adnaŭlajučysia tak-ža i ŭ časoch nowych, kali čechi, bačacy, jak katalickaje čužackaje niamieckaje duchawienstwa kryŭdzić ich, waroža adnosilisia da Kaścioła, celymi masami adrywalisia ad jaho susim i pierachodzili ŭ husytyzm, abo j u pahanstwa.

Ahu!am paľazannie čechaŭ bylo sapraŭdy
žudasnaje: Kaściol u rukach čužyncaŭ byŭ pro-
ciŭ ich, čužacki ŭrad prociŭ ich, usio ŭ krai

bahataje i silnaje tak-ža prociū. Adnak pryšoū čas i na sprawiadliwaśc. Pačataja ū XIX st. praca nad adradžeńniem českaha narodu dawiała jaho ūreścje da woli i niezaležnaści.

Katalickaje duchawienstwa, jakoje ũsciaŹ byŹo pierawaŹna niamieckaje, da eskaha adradŹennia adnosiŹasia waroŹa. I echi kataliki, jakija chacieli katalikami astacca i by tak-Źa echami, prachodzili sapraŹdy kryŹowy ahoŹ: by echami i da taho dziejnymi — nie pazwalaŹa im uŹackaje ich duchawienstwa, by katalikami i trymacca niamieyny — znayŹa by zdradnikam eskaha narodu. Adnak eski ja kataliki, o daloka nie ũsie, wytrywali i astalisia wiernymi i KacioŹu i narodu i ũrecie daakalisia publinaj aceny z boku swajho narodu jak pracy katalickaj, tak i narodnaj.

Sioleta 27—30.VI u stality Čechaslawacy
ŭ Prazie adbyŭsia i ahulna-dziaržaŭny kanhres
českich katalikoŭ. Na hety kanhres, jak prad-
staŭnik św. Aŭca, prybyŭ francuski kardynał
Verdier, jakoha ŭračysta spatykali pradstaŭniki
prezydenta i ŭradu. Prysutnych było na kanhresie
paŭmiljona. Papijeskuju bullu, a tak-ža Ewane-
liju padčas hałoŭnaj uračystaj św. Imšy čytali,
aprača mowy łacinskaj, u wa ŭsich šaščioch
krajowych mowach. Kanhres hety byŭ naha-
rodaj Chrystusu za žniawahi, jakich dapuska-
lisia słabawolnyja i maławiernyja čechi, što
pajšli za Husam, znakam zwarotu českaha
narodu da Kaścioła, a tak-ža aficyjalnym
świerdžaŭniem zasłuhaŭ i nieabchodnaści he-
taha Kaścioła ŭ žyćci narodnym.

Jak Źa sapraŹdy pawučaŹna i dla nas biełarusau katalikoŹ usia historyja katalictwa na českej ziamli i Źrešci fakt hetaha českaha Katalickaha Kanhresul! Minuła je i sučasna je pała Źeńnie Katalickaha Kaścioła Ź biełaruskim narodzie duŹa padobna je da pałaŹeńnia jaho Ź historyi českaha narodu. I Ź nas ŹŹo mnohi ja ad Kaścioła adpadajuć i da hetaha namaŹlajuć druhich za tym, što Ź kaściele hetym pa- nuje polščyna i što znachodziacca adzinki, ja kija Kaścioł hety wykarystwajuć dla waroŹy ch biełaruskamu narodu metaŹ. Woš-Źa česki kan- hres niachaj atkryje wočy takim biełarusam i nawučyć ich wytrywałašci Ź praŹdzie. Ad Ka- ścioła adarwacca lohka, ale Źyć biez jaho ciaŹ- ka. Kaścioł — heta naša maci, uzhadawacielka i wučycielka. Kaścioł daje narodu cennašci, ja- kich zamianić ništo nia zmoŹa. Dziela hetaha wajuja z palitykaj i z ludŹmi, što Kaścioł na- duŹywajuć, ale nikoli z samym Kaściołam!

na VI niadzielu pa Siomusie.

I.

Braty, usie my, što achryščany ũ Chryście Jezusie, u śmierci jaho achryščany. Achryščany-ž u śmierci jaho, my z im razam i pachawany: kab jak Chrystus paŭstaŭ z pamioršych praz chwału Ajca, kab tak i my ũ nowašci žyćcia chadzili. Bo kali ũščepleny my stalisia ũ padabienstwa śmierci jaho — razam budziem i ũskrašeńnia: wiedajučy toje, što stary naš čaławiek razam jość ukryžawany, kab žniščana było cieła hrechu i kab my bolš nia służyli hrechu. Bo čto pamior, toj ad hrechu jość wyzwahleny. A kali my z Chrystusam pamiorli, — wierym, što razam tak-ža žyć budziem z Chrystusam: wiedajučy, što Chrystus paŭstaŭ z pamioršych, užo nia ũmiraje, śmierć nad im bolš panawać nia budzie. Bo što pamior hrechu, raz pamior, a što żywje, żywje Božu. Tak i wy rozumiejcie, što wy pamioršyja hrechu, a żywicio Božu ũ Chryście Jezusie Panie našym (Rym l. 6, 3—11).

II.

U heny čas, kali wialikaja hramada była z Jezusam i nia mieli čaho jeści, sklikaŭšy wuč-

niaŭ, skazaŭ im: škada mnie narodu, bo woś užo try dni trywaje pry mnie i nia maje čaho jeści. Kali-ž adpušču ich hałodnych damoŭ, jany ũ darozie prystanuć, bo niekatoryja z ich pryšli zдалoku. I adkazali jamu jahonyja wučni: skul ich čto zmoža tut na pustyni nakarmić chlebam? Zapytaŭsia ũ ich: skolki majecie chlaboŭ? Jany-ž adkazali: siem. Tady zahadaŭ narodu pasieści na ziamli. I ũziaŭšy siem chlaboŭ, uznosiačy padziaku, łamaŭ i dawaŭ swaim wučniom, kab razdawali narodu. I mieli jany krychu rybkaŭ; I ich bahaslawiŭ i zahadaŭ razdawać. I jeli i najelisia i sabrali z'astaŭšychsia kuskoŭ siem kašoŭ. A tych, što jeli, było kala čatyroch tysiač. I adpuściŭ ich. (Mar. 8, 1—9).

III.

Narod, jak bačym, achwotna harnuŭsia da Chrystusa, a nawuki jaho słučaŭ tak prahawita, što nawat zabywaŭsia ab jeży dla cieła swajho. Hetym wykazaŭ jon swajo zrozumieńnie dla Božaj praŭdy, dla relihii, jak dla najwyšejšaha, najcanniejšaha dabra. I słušna! Re-

D. Aniško.

Da biełaruskaha narodu.

VI.

Ja užo ũspaminaŭ u trecim raǰdziele, što treba kab adradžeńnie Twajo, Narodzie Biełaruskij, adbywałasja zhodna z Prawam Božym, zhodna z nawukaju Chrysta! Hetaja nawuka prydatna da narmawańnia žyćcia, jak asobnych adzinak ludzkich, tak i adzinak składowych čaławiektwa. Składowymi adzinkami nazywajucca ũsiakija zhurtawańni ludziej, celyja arhanizacyi, asobnyja narody, dziaŭstwy. Da takich składowych adzinak należyš i Ty, Narodzie Biełaruskij!

Isnuje na świecie najwyšejšaje prawa, pačwierdžana Chrystusam, a heta prawa miłaści Boha i bliźniaha.

„Lubi Boha nad usio, a bliźniaha, jak samoha siebie“. Heta toje imienna Prawa Božaje — prawa, pawodle katoraha pawinna ũkładaćca žyćcio, jak kožnaha čaławieka paasebna, tak i adzinak składowych.

U pieknyja ramy hetaha prawa miłaści Bo-

6)

ha i bliźniaha kožnaja adzinka, jak prywatnaja, tak i składowaja, kali choča žyć žyćciom dastojnym, pawinna ũwajści i tolki ũ hetych ramach žyć i ũslo rabić. Usia dziejnaść kožnaj adzinki pawinna abwaračwacca ũ hetych ramach. I sprawa biełaruskaha adradžeńnia taksama pawinna adbywacca ũ ramach hetaha prawa miłaści.

A naŭpierad u hetyja ramy — u ramy prawa miłaści niachaj uwajdzie kožny z nas i ũ hetych ramach żywje i pastupaje. Bo musimo pryznacca, što my ũ žyćci našym asabistym wielmi časta nia majemo da Boha naležnaj miłaści i Jaho mocna abražajem swaim hrešnym žyćciom. A ũ adnosinach da bliźniaha my taksama nia majemo miłaści i adny adnych wielmi časta kryŭdzim; u nas bywaje tak, što adzin druha hatoŭ, jak toj kaža, ściać-pawiesić. My časta tak i šukajem, zdajecca, sposabu, kab druhomu zrabić niejkiju prykraść.

Zły duch — hety adwiečny worah čaławiečcha rodu, hrešny świet, našaja sapsutaja natura tak i ciahnie nas da błaħoha. I my wielmi časta idziom za namowaj złaħa ducha, idziom za hołasom świetu, idziom za hrešnym pažadań-

lihiya — heta światło, padobnaje da światła sonca, jakoje kożnamu patrebnaje, nieabchodnaje.

— *Relihija wyjaśniaje metu, praznačeńnie čaławieka.* Nawuka daśledźwaje tajnicy pryrody, niabiesnych prastoraŭ, kapajecca ŭ hłybi ziamnoj, raskładaje na častki ŭsio isnujučaje, wykrywaje ŭściaż nowyja prawy bytu, uściaż nowym światłom uzbahačwaje ludzki rozum. Moža ŭ hetym i meta i praznačeńnie čaławieka? Tak, ale nia susim. Wažnyja zdabyčy ludzkoj nawuki, ale kudy ad ich waźniejšyja praŭdy Božyja. Hetyja praŭdy wučać nas ab Bohu, jaki stwaryŭ uwieś heny matarjał, uwieś heny byt i jaho dziŭnyja prawy, katoryja wučonyja ludzi daśledźwajuć i jaki tak-ža ludziej henych abdaryŭ rozumam, zdolnym i achwotnym daśledźwać i šukać praŭdy.

— *Relihija wyjaśniaje nam tajnicy ab Bohu i čaławieku.* Skul heta ŭsio ŭziałosia, što my tut na ziamli spatykajem? Nawuka tłumača ŭsialak: z prawa razwoju, z prypadku, z imhły niabiesnaj, z sonca, samo z siabie i h. d. Ale ci hadzinnik biaz majstra moh sam zlažycca? Ci knižka paŭstała sama biez składalnika, biez mašyny? Ci masty, światyni, budynki — paŭstali sami? Ci žyćcio na świecie — heta sprawa prypadku, ślapoha prawa razwoju? Na hetyja i na im padobnyja pytańni naležny adkaz daje tolki relihija. Heta jana raščilaje hušćar materyi, roznych prawoŭ pryrody i pakazwaje nam Boha, jak Mudraca adwiečna-ha, jak Waładara ŭsiemahutnaha. Heta relihija wuča nas, što ŭsio toje na świecie, čym wučonyja ludzi prabujuć razjaśnić tajnicy žyćcia našaha — heta ŭsio samo jość stwareńniem, dziełam Boha Twarca Najwyšejšaha.

— *Relihija wyjaśniaje nam, što nas čaka-je pa śmierci.* Nawuka ničoha peŭnaha ab hetym skazać nam nia ŭmieje. Adny wučonyja adkidajuć susim zahrobnaje žyćcio, druhija, praŭda, jaho pryznajuć, ale dužaćmianna i nia wyrážna. Relihija wuča nas, što na bierahu našaj wiečnaści, kali rasstajomsia z hetym światem, čakaje nas Boh, jak sprawiadliwy i dobry sudździa naš i što ad jaho prysudu zaleža ščaśliwaje ci nieščaśliwaje žyćcio naša ŭ wiečnaści. Relihija nas wuča, što toj, chto stwaryŭ naš rozum, naša woka i wucha, sam usio rozumieje, sudzić, bača i čuje.

— *Relihija ūrešcie wyjaśniaje nam sprawu Adkupleńnia,* sprawu prychođu na świat Syna Božaha. Jość heta najbołšaje światło, jakim Boh abdaryŭ čaławieka. Kaścioł Chrystowy, św. Sakramenty, św. Imša, światarstwa, spowiedź i ŭsia ūrešcie św. Ewanelija — heta sapraŭdy niabiesnyja perły, što wiečnym i niepamylnym światłom świeciac čaławieku ŭ jahonaj žyćciowaj padaroży.

Tak, relihija — heta światło biez jakoha abyjścisja čaławiek nia moža. Narod, jak čytajem u siańniešniaj św. Ewanelii, achwotna jšoŭ za światłom henym. Idziemo-ž i my ŭ ślady jaho!

Ks. Ad. St.

Zapiswajciesia ŭ siabry tawarystwa BIEŁARUSKAJE KATALICKAJE WYDAWIECTWA.

Siabroŭskija składki pawodle płatnaj mahčymaści žadajučych ustupić u heta tawarystwa.

Pišecie na Staršyniu Wydawiectwa Ks. A. Stankiewiča: Wilno, ul. św. Ignacego 9 — 11-a

niem našaj sapsutaj natury, našaha cieła i my padajem u bałota hrechy i ŭ hetym bałocie walajemsia.

Ale ci-ž my — istoty rozumnyja, my — chryścijanie, majučyja Božaje synoŭstwa, ci-ž my ŭ takim marnym stanie pawinny astawacca? O, nie!...

U haru sercy!

Da hetaha času, jak jano tam było to było, ale treba nam choć ciapier pierastać hrašyć; treba, chto idzie błaħoju darohaju, źwiarnuć na darohu dobruju!

Tak! Kali chočam adradžeńnia nacyjanaha — treba padumać ab adradžeńni maralnym kožnaha z nas asabista. Pracujučy na chleb što-dzienny, patrebnaj dla padtrymańnia žyćcia našaha dačasnaha — musimo pracawać i na toje, što patrebna dla žyćcia wiečna-ha. Treba, kab kožny biełarus adnawiŭ siabie pawodle myśli Chrystusa.

Niachaj z adradžeńniem našym narodnym adbudziecca i adradžeńnie maralnaje kožnaha z nas paasobna.

Jość nia tak trudny sposab, kab ačyścicca,

abmycca nam ad usiakaha bałota zła — ad hrechy; jość światyja Sakramanty — hetyja ŭsie-adradžajučyja krynicy Božych łaskaŭ.

Treba nam, bratočki darahija, pakul čas karystać z hetaha! Treba nam źwiarnucca da Poha, treba pakutawać za swaje prawiny, treba ačyścicca, abmycca ŭ krynicach światych Sakramantaŭ i bolš užo nie hrašyć, ale raspačać żyć tak, jak Boh prykažaŭ.

„Abmycjiesia, čystymi budźcie.. pierastańcie błaħa rabić, wučyciesia rabić dobra“! (Izajaš 1—18).

Chryścijanin, katalik dla ačyščeńnia sa ŭsich swaich prawinaŭ maje pieradusim sakramant Pokuty, ci inačaj skazać Spowiedź.

Jašče praz žal daskanalny čaławiek moža ačyścicca ad usich swaich hrachou nawat i biaz spowiedzi; tolki ŭsioroŭna hetyja swaje hrachi, choć užo darawanyja praz žal daskanalny, ale na spowiedzi ich wvznać treba, kab atrymać aficyjalnae pačwiardžeńnie adpušćanых hrachou; chiba dzie tak, što niema absolutna nijkaj mahčymaści wyspawiadacca.

Žal daskanalny budzie tady, kali čaławiek

światy Pawał-Apostał.

„Mnie żyć — heta Chrystus...” „Na mnie lażyć abawiazak, i biada mnie, kali ja Ewanelii nie abwiaščaju...”

Tak ab sabie haworyć Pawał, jak światy, a pry hetym i apostoł Chrystowy.

Razhledzim-ža karocienka adno i druhoje.

Nialohka ũ nastrojach duży Paŭła zjawicca moh skaz heny, što jamu żyć — heta Chrystus jość. Zusim bo inakš pradstaŭlajecca minulaje życio jaho. Należy ũ jon pierad hetym da taje partyi żydoŭskaj, katoraja nie zha-dżajučysia z Chrystom, adkinuła całkom jaho nawuku, samoha-ż zasudziła na śmierć, a Pila-tu hołasna zajawiła: Kroŭ jaho na nas i na dzieciach našych! Dziela takich ci inšych pry-čyn nie pryšloŭ Paŭłu asabista spatkacca z Jezusam padčas jaho nawučańnia, ale čuć ab im biazsumniwu musi ũ jon šmat, asabliwa, kali paŭła ũšešcia apostoły stali pašyrać Ewa-neliju siarod hramadzianstwa żydoŭskaha raski-danaha za mieżami samoj Palestyny. Należy da partyi Chrystu warožaj, Pawał zaŭziata wy-stupi ũ proci ũ świeżyh adrostkaŭ nowaj wiery chryścijanskaj. I ũ peŭnaj miery heta dawoli zrazumiela. ũ wačoch jaho Chrystus žjaŭlaŭsia takim, jakim faryzei pradstaŭlali — biazbożni-kam, ašukancam, katory zaŭładać chacie ũ naj-bolš cennaj żydom idejaj mesyjanskaj, idejaj, što była dušoj usiaho žyćcia narodnaha. Da čaho-ż heta dawiadzie, dumaŭ Pawał, jak nie

da zahuby, da śmierci narodu? Ci-ż hetakaj razwiazki dačakać mieŭsia Stary Zakon sa swaimi prarocstwami, apiekaj Bożaj, wieraj, nadziejaj dziadoŭ i pradziadaŭ? Dy ũrešcie ja-ki-ż styd, nacyjanalnaje paniżeńnie pierad su-siednimi narodami! Kamu — skażuć — wy za-wieryli? ũkryżawanamu? Taho-ż wy spadzia-walisia celymi wiakami? Heta-ż kompromitacyja, historyčnaje bankructwa wašaje!

I woš zakipieła kroŭ u żyłach patryjota Ŝaŭła (hetak tady jaho nazywali), chwataje ũ ruki mieč i niasie pomstu krywawuju za űwiatakradzkaje narušenje skarbu patryjarchaŭ swaich i prarokaŭ. Hety naprużany nastroj padtrymliwali dy ũzmahali jašče pryrodnyja wartaści jaho charakteru: żywy temperament, bystraja oryjentacyja, niazłomnaja siła woli, a pry hetym i toje, što nia by ũ związany in-šymi sprawami dačasnymi, siamiejnymi.

Chto-by kali moh takoha dziejača idejna-ha pierakanać i zwiarnuć dušu jaho i zwiazać ničym nierazarwalnaj luboŭju z tym, proci ũ ka-ho niasie jon mieč pomsty i zaŭziataść swaju?

Adno tolki łaska Bożaja! Ale nia taja, što cicha űskaŭchaje sercam čaławieka pry takich ci inšych abstawinach, jak tady, kali jon praj-maje słucham niejkaje spahadnaje słowa, abo kali hladzić na dobry prykład bliźniaha. Nie, da hetakich duš pramaŭlaje Duch Boży űra-żeńniami bolš wostrymi i bolš silnymi piera-żywańniami ich u swoj bok nachilaje.

Kali poŭny złości hnaŭsia Pawał u Dama-šak dziela prašledu chryścijan, zajšo ũ jamu sam Chrystus darohu, pakazywajučysia ũ nia-zwyčajnaj jasnaści, ad jakoj Pawał aŭ upaŭ na ziamlu. „Šawał, šawał — pačuŭsia hołas — čamu ty mianie prašleduješ?” A jon spytaŭsia: „A chto ty jość, Panie?” Hołas adkazaŭ: „Ja

kajecca za swaje hrachi z miłości da Boha, što hetaha swajho najlepšaha Dabračyncu abraziŭ. Kali čaławiek smucicca, biaduje, što dla Boha — hetaha swajho Ajca niabieśnaha zraziŭ pry-kraść, što Jaho nie pasłuchaŭ, što Jaho abraziŭ swaimi hrachami; Jaho, katoraha pawinien bolš za űsio lubić. Kali dla hetaje samaje pryčyny čaławiek brydzicca swaimi hrachami i bolš ũžo hrašyć nia choča.

Akt űalu daskaŭalnaha čaławiek űzbudzić, kali budzie hawaryć ščyra, ad serca, nia tak sła-wami, jak ducham, nia tak hawaryć, jak adču-wać — budzie wyjaŭlać stan swaje duży bolš-mienš hetak: „Boża, ja smučusia, što Ciabie ab-raziŭ swaimi hrachami! Dla toho samaha bry-dżusia swaimi hrachami, katorymi Ciabie, Boha najlepšaha, abraziŭ! I bolš ũžo hrašyć nie cha-ču i nia budul!”

Jašče wialikaja, aŭlarna ja miłosc da Boha, a nawat i da bliźniaha sama pa sabie moža pa-służyć čaławieku dla jaho űsprawiańni. Chrystus Sam skazaŭ adnosna űwiatoj Maryi Mahdaleny da taho času wialikaj hrešnicy: „Ad-puščajecca joj mnoha čaho, bo mnoha űmiława-

ła” (Łuk. VII—47). A św. Piotr Apostoł iznoŭ skazaŭ tak: „Miłosc zakrywaje wielič hrachou” (I Piotr IV—8).

Bracie moj! Kali ty jašče tak ciężka nie zhrašyŭ, što sumleńnie ciabie nia hryzie — ščaśliwy ty. Ale, kali ty dapuściŭsia moža ũžo mnoha razoŭ ciężkaje winy — nia ma tabie wia-siołaści na hetym űwiecie. Twaja paciecha — heta tolki nadzieja na prabačenie, katoraje ad-nakža-ż u koźnaj chwili nie atrymać možaš, kali spakaryšsia prad Boham, kali ščyra űwlierniešsia da Jaho i budzieš Jaho prašić, kab tabie praba-čyŭ, kali budzieš kajacca, budzieš pakutawać za swaje prawiny, kali bolš ũžo hrašyć nia duma-ješ — maješ ščyruju achwotu paprawicca. Boh miłaserny űsio moža prabačyć; Jaho miłaserdzie bolšaje, čym űsie hrachi celaha űwietu, nia ma takoha hrech, kab Boh nie darawaŭ, kali ty sam zrobiš űsio toje, što ad ciabie zależyć, što dla hetaha rabić treba.

Tak! Hrech twój budzie darawany, ty bu-dzieš zbaŭleny, ty možaš nawat stacca űwiatym, ale wynika ũ niekatorych twaich hrachou papra-wić ũžo niemahčyma. Ty naprykład zabiŭ maŭ-

jość Jezus, katoraha ty prašleduješ". Tady dry-
žačy sa strachu, spytaŭsia iznoŭ: „Panie, što ty
chačaš, kab ja rabiŭ?" A Jezus jamu: „Ustań
i idzi ŭ horad, a tam tabie skažuć, što ty ra-
bić maješ".

U toj čas źjawiŭsia Jezus adnamu swaj-
mu wučniu ŭ Damašku, dajučy zahad pajści
adwiedać Paŭła. Ździuŭleny wučań adkazywaje:
„Panie, ja čuŭ, što hety čaławiek šmat złoha
narabiŭ wiernym u Jeruzalimie i što maje ŭla-
du ad staršych duchoŭnych brać usich, chto
przyzwaje imia Twajo". A Jezus jamu: „Idzi,
bo jon budzie dla mianie wybranym načyńniem
i raźniasie imia majo miż narodami"...

Jakaja wialikaja pieramiena i jak bačym
raptoŭna jana adbyłasia ŭ dušy Paŭła. Niama-ž
u Boha ničoŭha niemahčymaha. Adna tolki reč,
pierad katoraj moc Boskaja robicca biazsilnaj—
heta złaja wola čaławieka, wola takaja, što
świedama trymajecca fałšywaj darohi i zумы-
sna zakrywaje wočy, kab światła praŭdy nia
bačyć. Šawał — heta čaławiek dobrej woli.
Jon tolki što ŭbačyŭ praŭdu ŭ pramieńniach
jasnaści cudoŭnaha nieba, adrazu bystra ory-
jentujecca ŭ sytuacyi i tut-ža ščyra pytaje, jak
toj, kamu ideja, čyn i żywio: Panie, što-žtady
chožaš, kab ja rabiŭ?

Paŭłu jak chryścijaninu i apostalu treba
było pašla swajho nawarotu hłybiej udumacca
ŭ nowuju nawuku Chrystowuju, treba było
zhodna zlučyć jaje sa Starym Zakonom, treba
ŭmieła wykarystać usie skarby Ewanelii i da-
tasawać ich da dušy żydoŭskaj i dušy pahan-
skaj, da ludziej wolnych i niawolnikaŭ, ciom-
nych huščaŭ narodnych i da wučonych filoza-
faŭ, palitykaŭ, mudrych i wialikich hetaha
światu. Hetaha hłybiejšaha dośledu skarbu
skrytaha ŭ Ewanelii damahaŭsia jaho asabisty

intelihiientny rozum, hetaha ž damahalisia i pa-
treby šyrokaj dziejnaści misyjanarskaj, da ka-
toraj jon byŭ specyjalna paklikany Boham.
Z toju metaj adychodzić u pustyniu Arabskuju
i tam zdaloku ad šumnych padziejaŭ hetaha
światu prawodzić 3 hady ŭ malitwie i razwa-
žańni sprawy Adkupleńnia rodu čaławiečaha.

Pašla hetaha pačalasia šyrokaja, bujnaja
dziejnaść Apostala. Małaja Azyja, Hrecyja, Rym,
dalokaja Hišpanija — ŭsiudy čuli jaho hołas.

Paznaŭšy praŭdu, uzlubiŭšy jaje dušoj
cełaj, Pawał joj addaŭsia sam uwieś ceły. Cia-
pier jamu tolki adno ŭ haławie: zdabyć usich
dla Chrysta. Hetym jon żywie, hetym addycha-
je, inšaje ŭsio ŭ wačoch jaho nia maje warta-
ści nijakaj. Ništo dačasnaje samo pa sabie nia
robić adhetul užo ŭplywu na wolu i żywio
jaho: Mnie świet ukryžawany, a ja dla światu.
Ŭsio żywio jaho da adnaho punktu zwodzicca:
Mnie żyć — heta Chrystus. Chrystus zajmaje
ŭsio istotu jaho, pranikaje ŭsie zdolnaści pry-
rodnyja dušy i ciela, stajecca pačatkam kožnaj
dumki, čućcia serca, aktu woli i dziejecca, što
Pawał kaža: A chto ŭ Chryście, toj nowaje
stwareńnie. Jak biaz dušy ciela miortwym sta-
jecca, hetak biaz Chrysta serca ludzkoje mar-
nym robicca, čachnie i hinie dla Boha, dla
wiečnaści. Zatym i kaža Apostal: Biada mnie,
kali ja Ewanelii nie abwiaščaju. Biada, botady
zahubiŭ-by ŭwieś sens żywio swajho.

Hetak nastaŭleny, hetak addany Chrystu
Pawał swaim cełym żywio prajaŭlać musiŭ,
rozumiejecca, tolki chrystyjanizacyju, jak u sa-
bie samym, tak i ŭ druhich. I hetakim ducham
ażyŭleny padnosić swaje mahutnyja kryły,
kab ŭźniaścisia nad światam, pieralacieć nad
usimi narodami, niasučy kožnamu ziernie no-
waj nawuki, zasiawajučy ŭsiudy żywio Boska-

je dzicia, jašče niachryščanaŭ, ale moža nawat
i nienarodžanaŭ. Tabie, praŭda, hrech moža
być darawany, ale zabitaŭ praz ciabie dzicia
nia budzie užo nikoli karystać: ani z hetaha ży-
cia dačasnaha, ani z wiečnaha ščaćcia ahladań-
nia Boha.

Wot što značyć twój hrech!

Jakža-ž ty možaš jašče śmiajecca? Jak ty
možaš chacieć dla siabie ŭ hetym żywio niejka-
ha ščaćcia, kali ty adabraŭ ščaćcie ad druhoha?
Ty pazbawiŭ čaławieka żywio, katoraje dla ko-
naha jość tak darahoje. Ale heta jašče mienša-
ja biada. Horš jašče toje, što ty pazbawiŭ jaho
synoŭstwa Božaha, niabiesnaje chwały, jakuju
majuć tolki chryščanyje; ty pazbawiŭ jaho ščać-
cia ahladańnia Boha i to nazaŭsiody. A naj-
horš toje, što ty hetym abraziŭ Boha, katory
ciabie stwaryŭ, ad katoraha ŭsio maješ, biaz
woli katoraha ty i adnaje chwilińny nia moh by
isnawać.

Bratok darahi! Niama što tabie narakać,
što tabie ciažka, trudna żyć na świecie, kali ty
zasłużyŭ na heta. Nijakaja biada, nijakaje nia-
ščaćcie, nijaki ciažar nia budzie dla ciabie za-

ciažki, kali zrazumieješ, što ty hetaha war'. I što
tabie z twajho bahactwa, što z twajej chitraści,
što z twajej sławy, kali ciabie hryzie sumleńnie?

A Kaścioł Boży, katory padaŭ nawuku re-
lihi praŭdziwaj, relihi katalickaj, pastajanna
ciabie ŭspaminaje, kab ty nie hrašyŭ, bo hetym
ty, apyč abrazy boskaj, robiš jašče błaŭha sobie
i druhim.

Kamunisty, masony i ŭsiakija druhija biaz-
božniki z Kaściołam zmahajucca, a relihiju ad-
kidajuć saŭsím; hetym jany, choć robiac błaŭha
i druhim, ale pieradusím škodziac sami sabie.

Narodzie Biełaruski! U imia Twajho ŭlas-
naha ščaćcia, ja, katory zyču Tabie dabra, pra-
šu Ciabie: Ty Relihi nie adkidaj!

Nie adkidaj relihi, katoraje wučyć čaławie-
ka, jak żyć na świecie! A kali čaławiek papadzie
ŭ taki mizerny stan, u takuju maralnuju hałitu,
što hety čaławiek stanie abrydłym Bohu, a ča-
sta i sam sabie i ludziam — znojdzie ŭ hetaj
relihi sposaby adradžeńnia da nowaha lepšaha
żywio. Bolš nihdzie tok, jak tut znojdzie i pa-
ciechu, nawat u śłozach i žalu za swaje hrachi,
znojdzie paciechu ŭ nadziei prabačeńnia, u asioh-

je, nadprzyrodzaje, adno praŭdziwaje i ščaśliwaje čaławieku. Padymajučy ściah Ewanelii, nie baicca nijakich pieraškodaŭ, budučy świedamy swajej siły: Usio zmahu ŭ tym, katory mianie ŭzmacniaje!

Pašla nawarotu Paŭła skazaŭ Jezus u Damašku ab swaim budučym apostale: Ja jamu pakažu, kolki musić wycierpieć za imia Majo. I słowy henyja spraŭdzilisja nad mieru. „Cierpim hoład i smahu, my nahija, i bjuć nas i biaziajemsia... šmat u pracy, biazmierna ŭ ranach, u wastrohach i mnoha razoŭ pry śmierci. Ad żydoŭ piać razoŭ dastaŭ pa sorak biez adnaho ŭdaraŭ, try razy bili mianie kijami, adnojčy kamienawali; try razy raźbiwaŭsia karabiel, noć i dzień prabyŭ na hłybini. Mnoha byŭ u padarożach, u niebiašpiekach na rekach ad razbojnikaŭ, ziemiakoŭ, pahanaŭ, u mieście, miż fałšywymi bratami, u pracy i ŭ źniemażeńni, časta nia splučy, u pastoch, u hoładzie i choładzie i nahacie“.

Woś abraz balučych pierażywańniaŭ Apostala.

„Ale usio hetaje — kaža — pieramahajem praz Palubiŭšaha nas. Bo ja peŭny, što ni śmierć, ni życio... ni jakoje stwareńnie nia moža adlučyć nas ad lubowi Božaj, što ŭ Chryście Jezusie, Panie našym“.

Padtrymliwaŭ ŭaŭ luboŭ serca swajho ŭ lučności z Boham biazupynnaj malitwaj.

Padčas praśledu chryścijan za časoŭ Nerana byŭ u Rymie zamučany adnaho dnia sa św. Piatrom naš słaŭny Apostal. U apošniuju chwiliu życia, addajučy haławu swaju pad mieč, moh skazać ščyraj dušoj: „Zmahaŭsia ja dobrym zmahańniem, bieh zakončyŭ, wieru zachawaŭ; naastatak hatowicca mnie wianok praŭdy, jaki dać mnie Pan, Sudzia sprawiadliwy“.

Dr. J. R.

Budź zaŭsiody ŭ nas.

Budź zaŭsiody ŭ nas, budź zaŭsiody ŭ nas.
Boža, budź zaŭsiody ŭ nas!

Ty kazaŭ nam u zawiecie:
Nie pakinieš nas na świecie.

Čuła serca Twajo ŭ niebie,
Što my budziem u patrebie;

Budź zaŭsiody i h. d.

Dzie paciechu my tut zncjdzim,
Da kaho my z žalem pojdzim?

Tolki ŭ sercy swajho Boha
I paciecha i pamoha.

Budź zaŭsiody i h. d.

Ŭ Twaim sercy, mocny Boža,
Miłaść wiečnaja, pryhoža.

Tam prypynak, tam zbaŭleńnie,
Tam wiasielle i zmacnieńnie.

Budź zaŭsiody i h. d.

Tabie wierna służyć budziem,
Pra kryż, rany nie zabudziem;

Hrachoŭ staniem škadowaci,
Słażmi budziem ich zmywaci

Budź zaŭsiody i h. d.

Wiadzi, Boža, nas z sabaju,
Kab kryż Twój niašli z Tabaju,

Pry Tabie byli zaŭsiody,
Ścierahlisja złoju nahody.

Budź zaŭsiody i h. d.

Budź zaŭsiody z nami, Boža,
Bo nihto nam nie pamoža.

Twaja tolki miłaść wiečna
Moža dać życio biašpiečna.

Budź zaŭsiody i h. d.

Boža Maci, što ciarpiela

I pad kryżam z žalu mlela,
Papraszi, kab Syn Twój miły

Praŭdaj życ dadaŭ nam siły.

Budź zaŭsiody i h. d.

K.

nieńni zbaŭleńnia wiečnaha. A z hetym razam znojdzie paciechu ŭ atrymańni ščaćcio, katoraha, jak nawučaje św. Pawał Apostal, „woka nia bačyła i wucha nia čuła i ŭ serca čaławiečaje nia ŭstupiła, što pryhatowiŭ Boh tym, katoryja Jaho lubiać“ (Kor. II—9).

Dyk nie adkidaj relihii, Narodzie Biełaruski, katoraja wiadzie čaławieka da asiahnieńnia najwyšejšaha dabral i to nia tolki z punktu hledžańnia nadprzyrodnaha, ale i z punktu hledžańnia praktyčnaha rozumu, nia tolki što da życia wiečnaha, ale ŭ hranicach mahčymych i da życia dačasnaha.

Relihija narmuje życio čaławiečaje. Čaławiek, jak istota takaja nledaskanalnaja, takaja słabaja, ułomnaja — pastajanna adchilajecca ad swaje narmalnaje darohi, pastajanna błudzić, a relihija, kali čaławiek jaje słuhae, usłaki raz iznoŭ nastaułaje čaławieka na ŭłaściwuju jamu darohu.

Tak! Relihija katalickaja wiadzie čaławieka da asiahnieńnia najbołš mahčymaha ščaćcia na ziamli, a razam z hetym wiadzie da asiahnieńnia najwyšejšaj i apošniaj mety, da mety, u paraŭnańni z katoraj usio — marnaść.

Praŭda, mnoha ŭsiakaha zła jość na świecie! Mnoha kryŭdy ŭsiakaj. A heta praz toje, što nia usie ludzi żywuć pawodle prawa miłaści Boha i bliźniaha, bo mnohija i mnohija jašče nie paznali praŭdziwaj relihii, a druhija jaje — hetuju relihiju miłaści adkidajuć.

Takija ludzi zamiest żyć życiom dastojnym istoty razumnaj, zamiest strymliwać siabie ad błaŭnych nachiloŭ — żywuć paturajučy z nadat swajmu ciełu, nia hledziačy: ci toje, čaho im zachoćwajecca, dazwolena, ci nie. Zamiest kirawacca prawam miłaści — kirujucca prawam samalubstwa. Takija ludzi zamiest słuhać hołasu swajho sumleńnia — słuhajuć hołasu hrešnaha świetu. Takija ludzi zamiest taho, kab swaju ziamnuju padarožu adbyć pad ściahom Boha, dzie my usie z swajho praznačeńnia być pawinny — stanawiacca pad ściah złoŭha ducha, a z Boham choćuć wajawać.

Tak robić nia tolki asobnyja adzinki ludzki, ale i adzinki składowyje. Hetym jany narušajuć tuju narmalnaść, jakaja pawinna panawać u celym świecie, hetym jany narušajuć adwiečnyja prawy ŭsiebytu, za što musiać spatkać zasłužanuju karu.

Ks. prof. dr. J. Tarasewiç.

7)

Biełarusy ũ światle praŭdy.

I na biełaruskim narodzie lażyć abawiazak stawacca ũsio bolejšy dy bolejšy zhodnym z Uzo-ram swaim u Bożym rozumie praz wieru światuju.

Biełarus, naša miłaja, darahaja ajčyna, padhataŭlajeć nas da žyćcia wyšejšaha ũ inšaj Ajčynie, u ajčynie wiečnej, jakaja daje jejasnowu isnawańnia jaje tut na ziamli. Ludzi biaz wiery buduć piarečyć hetamu; jany, adnak, swajeju biazwierycaj usiomahutnaj Praŭdy nadprzyrodnej nia źmieniac, dzieła jakoj Chrystos žyćcio swajo addaŭ.

I tut, u henaj nadprzyrodnej pracy, Biełarus biez światoha Kaścioła ničahusieńki zrabić nia možeć. Dyk biazumoŭna światomu Kaściołu paddacca i padparadkawacca musić, inakš adkinie światuju wieru ad siabie i nia budzie zhodnaj z swaim nadprzyrodnym uzorom u Bohu.

U światym Kaściele ździejsniecca ũsie ideały Biełarusi, bo jon jość poŭnaść Praŭdy, poŭnaść žyćcia, dziełataho, što tam jość Boh. Čaławiek u Najświaciejšym Sakramencie aŭtara: toj sam, katory nas stwaryŭ; toj sam, jaki ũčaławiečyŭsia i praz światoje čaławiečstwa swajo raspaŭsiudziŭ u świecie starod hrešnaha čaławiečstwa Bożuju mudraść, Bożuju dobraść, Bożuju sprawiadliwaść, Bożaje miłaserdzie — usie Bożyja prykmiety, toj sam, jaki daŭ nam swaju światuju Ewangeliju i załażyŭ swoj Kaścioł dla pierachawańnia ũ waŭsiej čystacie swaich nawuk, toj sam, jaki ũstanawiŭ Sakramanty światyja dla našaha nadprzyrodnaha žyćcia i swaim mahutnym słowam zamianiŭ chleb u swajo Bożaje Ciało, a wino ũ swaju Najświaciejšuju kroŭ, toj sam, jaki ciarpieŭ za nas, byŭ na śmierć złym światam asudžany i ũkryżawany, toj samy, katory swajej Bożaj mahutnaścij z umioršych ustaŭ i hetak nam na naša ũskrašeńnie daŭ nadzieju, toj sam, jaki daŭ światomu Piatru i jaho naślednikam klučy niepamylnaści, toj sam, katory štodzień z nieba zychodzić na našy aŭтары — kali tolki jahony duchoŭnik wymowić tyja jaho ũsiomahutnyja słowy, jakimi jon ustanawiŭ Najświaciejšuju Eucharystiju — i tam astajecca, kab być našym pryjacielem, bratam, ajcom, Boham!.. Wačyma ciela, ani wačyma rozumu nia bačym my jaho tamaka, ale wiera świataja Bożaja, niepamylnaja pakazwaje nam jaho ũ waŭsiej sławie i mahutnaści.

Nieba i ziamla praminuć, ale słowa Bożaje nie praminie...

III.

Praŭda ad nas nie adyjšła: my u Praŭdzie żywiom i Praŭdaj akružany. Błada, adnak, u tym, što praŭdy nia choćam my paznać: z chłusliwaj, žudasnaj ũśmiešaj na wusnach wymaŭlajemo časta: štož jość Praŭda? i adkidajem my jaje.

Takich Piłataŭ ludziej miż nami biełarusami jość m oha, pramnoha. Kab prakanacca ab hetym žudasnym fakcie, treba tolki źwiarnuć uwahu na tych asob, jakija ũważajuć Kaścioł za woraha Baćkaŭščyny: jany lehijonami razsiejany pa Biełarusi harotnaj. Kab prakanacca ab tym

strašnym fakcie, treba tak-ža źwiarnuć uwahu na tych ludziej, jakija ličućy siabie za patryjotaŭ biełaruskich, pradajuć swoj narod — pradajuć żywaju praŭdu — za srebniaki: addajuć jaho ũ ruki ciemry, niapraŭdy.

Takija ludzi nia żywuć praŭdaj, a falšam i zhinuć jany taksama, jak hinie, źnikaje ũ praciachu času i falš..

Masy-ž našaha harotnaha sialenskaha narodu nia żywuć praŭdaj i nia tworać ideałaŭ u świecie praŭdy nia dzieła złoj woli, ale dziełataho, što nia majuć mahčymaści paznać praŭdu, jejnuju mahutnaść, pryhožaść.

Z usich bakoŭ, tak i pływie k biełaruskamu narodu paharda, dzikaja złość...

Z usich bakoŭ, tak i čuwać, što biełarusy byccam nie narod, a żywioła dla pracy na karyść mahutnych hetaha światu...

Sahnuŭšysia ad hora, błady i ździeku ũ duhu, ciahniecca biełarus da kaścioła, da carkwy, kab tam znajści radaść duży, wyskazaŭšy swaje kryŭdy ad złych ludziej prad Dobrym, Miłasernym Boham i pačuć słowa Praŭdy światoj, z wusnaŭ jahonaha duchoŭnika — zastupnika, słowa tej Praŭdy, jakaja tworyć cudy dla harotnych, biednych, zmučanych istotaŭ ludzkich.. Ale i tut, nia mohućy karystacca swajej mowaj, duchowaj asalody nie zaŭsiody znajści moža.

Dyk, biełaruski narodzie, hdziež zbaŭleńnie tabie? Dziež tabie šukać usio bolšaj, dy bolšaj zhodnaści z Wiakim uzorom twaim u Bożym rozumie? Słuchaj, wo adkaz tabie. U Praŭdzie, Chrystusowaj Praŭdzie, u Kaściele Chrystowym!

Jak-ža-ž tabie wypaŭnić abawiazak imłenieńnia biazupynnaha da ũzoru twajho ũ Bożym rozumie, da twajho ũzoru ũ Trojcy światoj? Znoŭ słuchaj: swaimi ũłasnymi siłami pry pomaćy łaski światoj.

Pomni pastupak taje biełaruskaje dziaŭčynki Paŭlinki...

Listy ũ Redakcyju.

Paważany Ks. Redaktor!

Nie admoŭcie ũ „Chr. Dumcy” źmiaścić niżejpadanuju padziaku.

Biełaruskamu Kaścielnamu choru na čale z dyryhientam jaho inž. Ad. Klimowičam, a takža ũsím tym asobam, jakija prymali ũčasćcie ũ pachowinach majho św. pamiaćci Baćki, hetym wyrażaju ščyruju padziaku.

Chorašč. 20.VI.35

Ks. W. Šutowič.

Wysoka Paważany Księdz Redaktor!

Wielmi prašu nie admowicca źmiaścić u „Chr. Dumcy” nastupnaje. Ad imia biełarusau katalikoŭ Tabaryskaj parafii, jakija 2.VI.35 adbyli pielhrymku u Kalwaryju, składaju ščyruju padziaku Biełaruskamu Kaścielnamu Komitetu ũ Wilni za arhanizacyju hetaj pielhrymki, a takža i Wysoka paważanym Ks. Ks. A. Stankiewiču i W. Hadleŭskamu za łaskawy ũdział u pracesyj pielhrymki. Mušu adznaćyć, što my parafijanie Tabaryskaj parafii, atak-ža i inšych padwilenskich parafijau u hetaj pielhrymcy wielmi šmat skarystali duchowa.

3.VI.1935.

Z pašanaj J. Jarmałkowič.

Relihija ũ SSRR ušciaž daje znaki žyćcia. Nia hledziačy na žorstki prašled relihiynych i praktykujučych ludziej, takija ũsiož u Sawietach znachodziacca i hetym šwiedčač, što relihija jość rečaj niešmiarotnaj i daremna kamunisty užo addaŭna jej spraŭlajuć pachowiny.

Nowyja araplany dla misijaŭ. U traŭni miesiacy siol. h. Kard. Faulhaber na lotniščy ũ Manachli pašwiaciŭ dwa nowyja, praznačanyja dla misijaŭ, araplany. Adzin zawiecca „Latajučy Kryž,” a druhi „Šw. Jan.”

Nawarot na katalictwa. Halanski ministar ašwiety Marchant, a takža wice admirał kiraŭnik pieršaj marskoj anhliskaj eskadry Knowles pierajšli na katalictwa.

Cyhan katalickim ksiandzom Na pačatku čerwienia siol. h. u Wuhryi byŭ pašwiacany na ksiandza syn cyhanskaha pawadyra. Adprawiŭšy pieršuju św. Imšu, ksiandz cyhan skazaŭ takaje haračaje i pryhožaje kazańnie, što dziesiać cyhanskich paraŭ, što žyli blazšlubna, paprasili jaho, kab daŭ im šlub.

Artystka zakonničkaj. Maładaja filmowaja artystka J. Luxuie, jakaja ũ 1927 h. atrymała pieršaju konkursowuju naharodu, adraklasia karjery artystki i ũstupiła ũ zakon u m. Lanquedoc.

U Hišpanii užo pawoli zabywajucca ab rewalucyi i dachodziac da narmalnaha tworčaha žyćcia. Duža pamysna tam ciapler ražwiwajucca sprawa katalickaja, na čale jakoj staić ministar wajny Hil Rokles.

Byŭšy staršynia ministraŭ ksiandzom. Doŭhaletni prad wajnoj pasol u Pieciarburzie i Hazie, a pašla ministar zahraničnych spraŭ i staršynia kitajskaha ũradu Lu-Tsang-Tsiang, jaki pa šmierci swajej žonki ũ 1927 h. ũstupiŭ u zakon benedyktynaŭ u Belhii, 29.VI pašwiacany na ksiandza.

Pamior ksionz-mowawied. Niadaŭna pamior ks. Wilhelm Kent, adzin z najwučonšych mowawiedaŭ Anhlji. Niaboščyk znaŭ až 54 mowy i haworki. Byŭ jon takža wučonym teoloham i filozofam. Mieŭ 77 hadoŭ.

Katalichija redaktary rožnych krajoŭ niadaŭna adbyli kanhres u Marsylii. Adnej z hałožnych spraŭ, jakuju tam abhawarwali, była sprawa mižnarodnaj wystaŭki katalickaj presy ũ Watykanie ũ budučym hodzie.

Patron čornych. Siarod amerykanskich

katalikoŭ nehraŭ idzie ażyŭlenaja ahitacyja za tym, kab raspačaŭsia praces dla pryznańnia šwiatym Marcina de Porres, katory užo jość bahasłaŭlenym i ličycca patronam nehraŭ i mulataŭ.

Radziŭsia jon u Limie ũ Peru ũ 1569 h. Bačka jaho bieły, a matkŭ čornaja. Małady de Perres byŭ lekarom, ale chutka hetu pracu pakinuŭ i pastupiŭ u zakon Dominikanaŭ, hdzie słyŭ, jak słuha najbladniejšych. Pamior u apinli šwiataści ũ 1639 h. Na hrobie jaho dziejelisia cudy. Papiež Ryhor XVI pryznaŭ jaho bahasłaŭlenym ũ 1836 h.

U Niamieččynie hitleroŭskaja ũlada duža wostra adnosicca da katalickich hazet i časta ich karaje i zakrywaje susim.

U biełarusaŭ katalikoŭ.

Šmierć bački ks. W. Šutowiča. 14.VI.35 h. u Wilni pamior bačka ks. W. Šutowiča, wiedamaha biełaruskaha dziejača. Pachawany 15.VI. na bernardynskich mohilkach. Padčas žalobnaha nabaženstwa piajaŭ biełaruski kaścielny chor pad kiraŭnictwam inž. Ad. Klimowiča.

Redki hość. 17.VI. prybyŭ u Wilniu z Ameryki biełaruski dziajač ks. dr. prof. J. Tarasewič. Paznajomiŭsia jon tut z biełaruskim žyćciom, adwiedaŭ znajomych, a tak-ža adbyŭ Kalwaryju.

Druhaja pielhrymka ũ Kalwaryju. 19.VI. ks. W. Šutowič i ks. dr. J. Tarasewič pašli ũ Kalwaryju, kab abyści kryžowuju darohu. Da ich dałučyłasja hrupa biełarusaŭ, jakija prypadkam spatkali tam swaich ksiandzoŭ, i razam adbyli Kalwaryju. Padčas pracesii piojali biełaruskija pieśni i pry kožnaj stacyi byli biełaruskija nawuki, jakija hawaryŭ ks. W. Šutowič. Ks. J. Tarasewič hawaryŭ na pačatku pracesii, a tak-ža ũ kancy ũ kalwaryjskim kaściele.

Nowyja biełaruskija duchoŭniki. 20.VI. pašwiacany na ksiandzoŭ biełarusy, haduncy Wilenskaj Duch. Seminarij: Stanisłaŭ Urban i Jury Kašyra, maryjanin. Abodwa jany skončyli nawuki z stopniem mahistra teolohii.

Zamiest da swaich, dyk na Wałyń. a. Jazep Haducewič, biełarus, unijacki šwiaščeničnik, jaki niadaŭna skončyŭ unijackuju seminariju ũ Dubnie, naznačany pracawać na ũkrainskuju Wałyń.

Redaktar-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ

Z dazwołu J. E. WILENSKAHA KATALICKAHA ARCYBISKUPA-MITRJA PALITA

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia Zawalnaja wul. 1—2.

PRYJEMNYJA ČSPAMINY.

Trečoŭka. 25 kilametraŭ na poŭdzień ad Biełastoku ŭ pryhoŭnym kutočku prytuliłasia biełaruskaja wioska Trečoŭka ŭ biełaruskiju historyju uŭžo zapisanaja. Ks. Hlakoŭski zakładajučy ŭ nas parachwiju nas jon pastawił tady na biełaruskija nohi. Da našaha probaršča tady časćcieńka ŭ hości pryjaŭdzaŭ ks. Rešeć, taksama biełarus. Jany ŭ dwuch, jak tyja Kiryła i Mialod, siarod nas pracawali sapraŭdy paapostalsku. Hledziučy siahońnia na Trečoŭku, my bačym tam ślady zdarowaj spracy henych ksiandzoŭ. Urešcie ks. Hlakoŭskaha ad nas zabrali, a prysłali da nas ksiandza polskaha. Z tej pary ŭ našym kaściele ŭsio biełaruskaje prycichła. Ale my toje ŭsio, što ŭ nas tady rabiłasia, dzieciam swaim i ŭnukam pirakažam.

Kudyž jany ciapier u nas henija polskija ŭ kaściele pieśnił Janyž raŭniacca nia mohuč z našymi biełaruskimi, z duŭy idučymi, pieśniami. Ach, jak miła jany tady hrymieli ŭ našym Kaściele!

Uznoŭ, kudyž ciapier u nas polskija nawuki ŭ kaściele da tahdyšnich biełaruskich! Bywała z biełaruskaj nawuki my kaŭdaje sloŭca razumieli, jana nam u dušu miodam kłasiła. Ciapier nia toje.

Jak budzie dalej u našaj Trečoŭcy, my pa- bačym, ale ciapier my nijak zabycca nia možem henych dwuch biełaruskich ksiandzoŭ, što zakładali ŭ nas ketalickija i biełaruskija fundamenty.

T r.

NIE CHAPAŁA RODNAJ MOWY.

Krewa, Ašmianskaha paw. U nas u Krewie adbyłisia misii. Trywali jany ad 23 da 29.VI. Misijami kirawali ajcy misijanary z Wilni. Narodu ŭsie dni było duŭa mnoha. Ludzi paboŭna spawiadaliŭ i prystupali da św. Komunii. Bywała na našych nabaŭženstwach niamala i prawasłaŭnych. Za naładŭŭŭnie misijaŭ ludcy našy duŭa ŭdziačny swajmu probaršču. Na ŭal, była i niastača ŭ misijach. Hetaj niastačaj było toje, što nawuki ajcy misijanary hawaryli, wiedama, wyklučna papolsku, a da taho pamazursku, bo jany pachodzili z karannoju Polšcy, dyk ludzi našy, asabliwa prawasłaŭnyja, mnoha čaho zusim nie razumieli, a mnohaje, niatak jak treba razumieli. Kreŭskija misii prakanali mianie, što dla biełarusaŭ katalikoŭ i prawasłaŭnych abawiazkawa treba nawuki hawaryć pabiełarursku.

Kreŭski.

ŹYWIOM, JAK HAROCH PRY DAROZIE.

Niewadnica. Kab nie kaścioł, ab Niewadnicy nia byloby čaho i napisać u hazety. Bo tam aprača lesu, pušcy i ŭaleznaj darohi bołš ničoha niamašaka. Nadta lubiać Niewadnicubiełarusy kala Biełastoku i za Biełastokam. Tam

Adusiul i ab usim.

ROZNYJA ČIKAWAŚCI.

Najbolšy i najcikawiejšy araplan.

U Detroit (Paŭnočn. Ameryka) kančajuć budowu wializarnaha araplanu. Jaki swaim roŭmieram i wyhodami pierawyšaje ŭsie inšyje dahetul zbudawanyja araplany. Hetypawietrany karabiel maje 287 metraŭ daŭŭžyni, 52 šyryni. Araplan hetyp maje ŭ sabie nieharučy gaz — heli, pamieščany ŭ 16 asobnych pasudach. Motary majuć 5.200 końskich sił. Araplan moŭa pamiaścić, aprača 25 ludziej słuŭby, 60 padaroŭnych, 10 ton počty, 2 tony pitnoj wady i 70 ton benzyny. Ale najcikawiejšaje ŭ henym araplanie jaho ŭnutranaja abstanowka. Pakojaŭ dla padaroŭnych 25, wadabzor dla pławaniia, zala dla zabawy, pakoj dla kurcoŭ, kinawa zala dla 100 asob, čytnia, drukarnia i h. d. Padaroŭničać hetym araplanam budzie tak dobra, jak najlepšym karablom pa akieanie.

Ci na Marsie jość ŭćcio?

Sioleta wiasnoj, kali planeta Mars była najbliŭšej da Ziamli, japonskija astronomy rabili nad jej dośledy z obserwataryi ŭ mieście Kioto. Wyniki ich dośledaŭ duŭa cikawija. Japonskija wučonyja čwierdziać, što jany wyrazna bačyli na Marsie zlalonyja rešliny. Aprača taho, jany pierakanaliŭ, što na Marsie jość wurytyja kanaly. Takim čynam dahadka, što na Marsie jość ŭćcio, pačwiardŭajucca. Bołš taho — henija kanaly świedčać ab isnawańni na Marsie ludziej.

Most biaz nitoŭ.

U Pilźnie (Čechasławacyja) zbudawany most wylity sa stali, daŭŭžynioj 50,60 metraŭ. Padstawa spacywaje na dwuch łukoch. Most waŭa 111 ton. Toj samy most nitaŭany waŭyŭby 135 ton.

Padziemnaja čyhunka ŭ Maskwie.

U Maskwie budujucca padziemnaja čyhunka. Čyhunka heta budzie mieć 6 linijaŭ prostych i 2 akruŭnyja. Daŭŭžynia ŭsiej čyhunki 80 kilm. Uŭžo zbudawany 3 lini. Pry budowie pracuje 60 tysiać asob.

u kaściele jość cudoŭny abraz św. Antoniaha. Kaŭdy hod 13 čerwienia ŭ Niewadnicy wialiki fest. Tudy ŭbirajucca katalikoŭ biełarusaŭ i palakoŭ čma čmuščaja. Dwaccać tysiać ludziej napėuna kaŭdy hod tam bywaje, a heta na małuju Niewadnicu duŭa mnoha. A woś z polskaha boku, dyk ludzi Niewadnicy nia lubiać. Na hetyp fest ŭ Niewadnicu, kali čhto i zabłudzie adtul z Waniewa, abo z Płonki z polskaha boku, dyk jon palak siarod nas biełarusaŭ čujucca zaŭsio- dy nadta niesamawita.

Sioleta na św. Antoniaha ŭ Niewadnicy była nadta strojnjaja pahoda. Dzień, jak iskra jasny, ale nia ŭpalny. Lohańki wietryk ačala- dŭaŭ strudŭanych katalikoŭ. Na hetyp feście ludzi adpačywali, pieranosiačysia duŭoj u druhi wysoki świet.

Dla Biełarusaŭ u nas tut nadta duŭna. U kaho biełaruskaja hazeta tak ci hetak znajdziecca, tady tamu biada, čaławiek nie adkašyc- ca ad prykrašciaŭ. Ahułam u nas kala Niewadnicy śmielyp i dziejnyp biełarusem, dyk treba być mučanikam, abo światyp čaławiekan. Adnak ŭywioł i niejak trymajemsia. T. S.

Studni ů staradaůnym Ehipcie.

Wuĉonyja niadaůna ůwierdzili, ůto ů Ehipcie 4 tysjaĉy hadoů tam budawali studni tak jak siaůnia ĉasta budujem my, zakladajuĉy ů ziarnu dzieraůlonyja i kamiennyja kiesony.

Elektryĉny hadziůnik.

Na wieůy Eifel u Paryůy niadaůna zbudawany hadziůnik, na jakim i minuty i godziny pokazwajuĉ elektryĉnyja promieni. Promieni ĉyrwonyja pokazwajuĉ minuty, a ůwietlyja godziny.

ůybkaů i wyůynia biehu ptuůak.

Kruk moůa przalacieĉ 50 klm. na godzinu. ůpaki — 75, laůtaůki — 250, ĉajki padymajucca na wyůyniu 2.800 metraů, dziki jaůki — 3 tys. m., warony — 3.700 m., laůtaůki — 3 tys. m. Niekatoryja wuĉonyja ĉwierdziaĉ, ůto kulik padymajucca na wyůyniu 6.500 m.

Z PALITYKI.

Japonija i Kitaj.

Miů Japonijaj i Kitajem niadaůna byĉo dajůůůy da wialikich nieparazumieůniaů, nawet byli ůůo wajennyja sutyĉki. Paůlo z taho, ůto Japonija ů Kitaj choĉa zawodziĉ swaje paradki, a Kitaj spraciůlajucca. Apoůnim adnak ĉasam abiedzwie starony prymyrlisja. Hazety piůuĉ, ůto Kitajcy jduĉ japoncam na ůstupki. Hetaj japonska-kitajskaj druůby duůa bajacca Sawieůy i wialikija dziaůůawy Eůropy, bo kali miů Japonijaj i Kitajem nastupie parazumieůnie, dyk heta budzie siĉa, jakuju paĉujuĉ mnohija.

S.S.R.R.

U SSRR uznoů adbywajucca tak zwanaja ĉystka. Dahetul tam praůledawali niekamuniůtaů, a ĉiapier dajůůo i da ich. Stalin baicca starych kamuniůtaů i ůsiakimi sposobami ich pozbywajucca, kab jamu nie pleraůka-důali. Akazaůasia niaůlascy nawet ůonka Lenina Krupskaja i mnohija inůyja z staroj kamunistyĉnaj gwardyi.

Z Polůůy.

U Polůůy Sojm ůůo pryniaů nowy wybarny zakon a ůrad ůůo naznaĉyů termin nowych wyboraů. U Sojm adbudziecca haůasawaůnie 8 wieraůnia, a wybary ů Senat buduĉ skonĉany 15 wieraůnia. Zakon heny zkrojony tak, ůto bielarusam nia ma nijakaj nadziei mieĉ swalch pasloů i senataraů.

Z Francyi

U Francyi niespakojna. Idzie tam u hramadzianůtwie zaůzlataja baradůa miů prawymi i lewymi. Prawyja ůwaůajuc, ůto lewyja dawiali kraj da wialikoj demoralizacyi i ůto treba z hetym skonĉyĉ. Na ĉale prawych staĉ palkoůnik le Rok. Popularnaůů jaho ů narodzie wializarnaja. Prychilniki przybywajuc z koůnym dniom. Arhanizacyja prawych zawiecca: „Ahniany Kryů.” siabroů ůůo naliĉaje da paůmilijona. Nadta mahĉyma, ůto niezadoůha ů Francyi budzie susim nowaja ůlada i nowyja paradki.

Italija i Abisiniija.

Miů Italijaj i Abisiniijaj spor uůciaů pahlyblajucca. Italija znachodziĉ roznyja pryĉepki, aby tolki pajůci wajnoj na Abisiniju, a heta tymĉasom takůa nia dremie i zajaůlaje, ůto swajho kraju ad ĉuůych najeůnikaů budzie baraniĉ da apoůniaj kapli krywi. Nadta mahĉyma, ůto miů hetymi krajami paĉniecca niezadoůha krywawaja bojnia, a ůto z jaje, wyjdzie, dyk trudna j zhadawaĉ.

WILENSKIJA NAWINY.

Adwakaty i aplikanty ů Wilni.

Adwakataů u Wilni razam z aplikantami naliĉajucca 209 asob. Niůto sabie liĉba! Aby tolki sudy i hroůy ů ludziej!

Biezraboĉcie ů Wilni.

Biezrobotnych apoůnim ĉasom u Wilni ilk pawiali-ĉyůsia, bo przybyĉo 160 siemjaů, wydalenych z Francyi.

Nabaůenstwa.

Nabaůenstwa na intencyju I E. Arcybiskupa adbyůlosia 24.VI. ů kaůciele ůw. Jona z nahody ůhodkaů naznaĉeůnia jaho arcybiskupam u Wilni.

Na pamiatnik Marůaůka Piůsudzkaha.

100 tysiaĉ na pamiatnik marů. Piůsudzkaha wyznaĉyů wilenski Mahistrat.

Rychtujucca da wybaraů.

Mahistrat ůůo rychtujucca da wybaraů u Sojm i Senat.

Paůtowaja skryinka

Ks. Dr. J. R. 15 zaĉ. atrymall, dziakujem.

T. I. Jak baĉycie, drukujem.

T. r. Atrymall i skarystali.

P. ĉ. Wysylajem.

D. U. Pryůlicie, skolki moůacie.

D. K. Nia bojciesia, ĉto wytrywaje, toj zbaůleny budzie.

A. A. Nie skarystajem.

Z. W. Zamiest wierůaů piůycie wiestki z waůaha kutka.

Kutok ůartaů.

* * *

U ůkole wuĉyciel da wuĉnia: — ĉiapĉo rasciahwaje pradmiety, a choĉad skoroĉwaje. Daj mnie na heta przykĉad?

— Wakacyi, panie wuĉyciel!

— Jak heta?

— A tak, letam doůhija, bo aů dwa miesiacy, a zimoj tolki tydni dwa.

* * *

Sudůdzia da abwinawaĉanaha z ĉornaj baradoj: — Twajo sumleůnie musiĉ byĉ tak ĉornym, jak twaja barada. — Nu, kali pa baradzie sudziĉ, dyk u pana sudůdzi sumleůnia musiĉ susim nia mo, bo nia ma j barady.

Nowaůĉ!

Nowaůĉ!

Wyůůla z druku bielaruskaja powieůĉ:

„CHĹAPIEC“

Napisaů Wincuk Adwaůny

Powieůĉ maje 244 baĉyny. Asnuta jana na ůyĉci bielarusau katolikoů pad ůladaj rasiejskich caroů u kancy XIX i ů paĉatku XX stahodůdzia.

Cana 1,50 zĉ.

Haĉoůny skĉad: Bielaruskaja Kniharnia „PAHNIA“: Wilnia, Zawalnaja wul. 1—1.